

Magie ve službách lásky - aneb on chce ji - pokud možno teď hned

Daniela Urbanová

Magie ve službách lásky

Zákony XII desek (VIII 1a = Cic. *Rep.* IV 12):

...si quis occentavisset sive carmen condidisset, quod infamiam faceret falgitiumve alteri... („...kdyby někdo vyslovil zaklínadlo nebo kletbu, která by druhému způsobila hanbu nebo škodu...“).

VIII 1b 8 (Plin. *NH* XVIII 17): *...qui malum carmen incantassit et fruges excantassit...* („...kdo by někoho proklel nebo mu odčaroval úrodu...“).

Propertius II 1, 57-8

*...omnis humanos sanat
medicina dolores:
solus amor morbi non
amat artificem...*

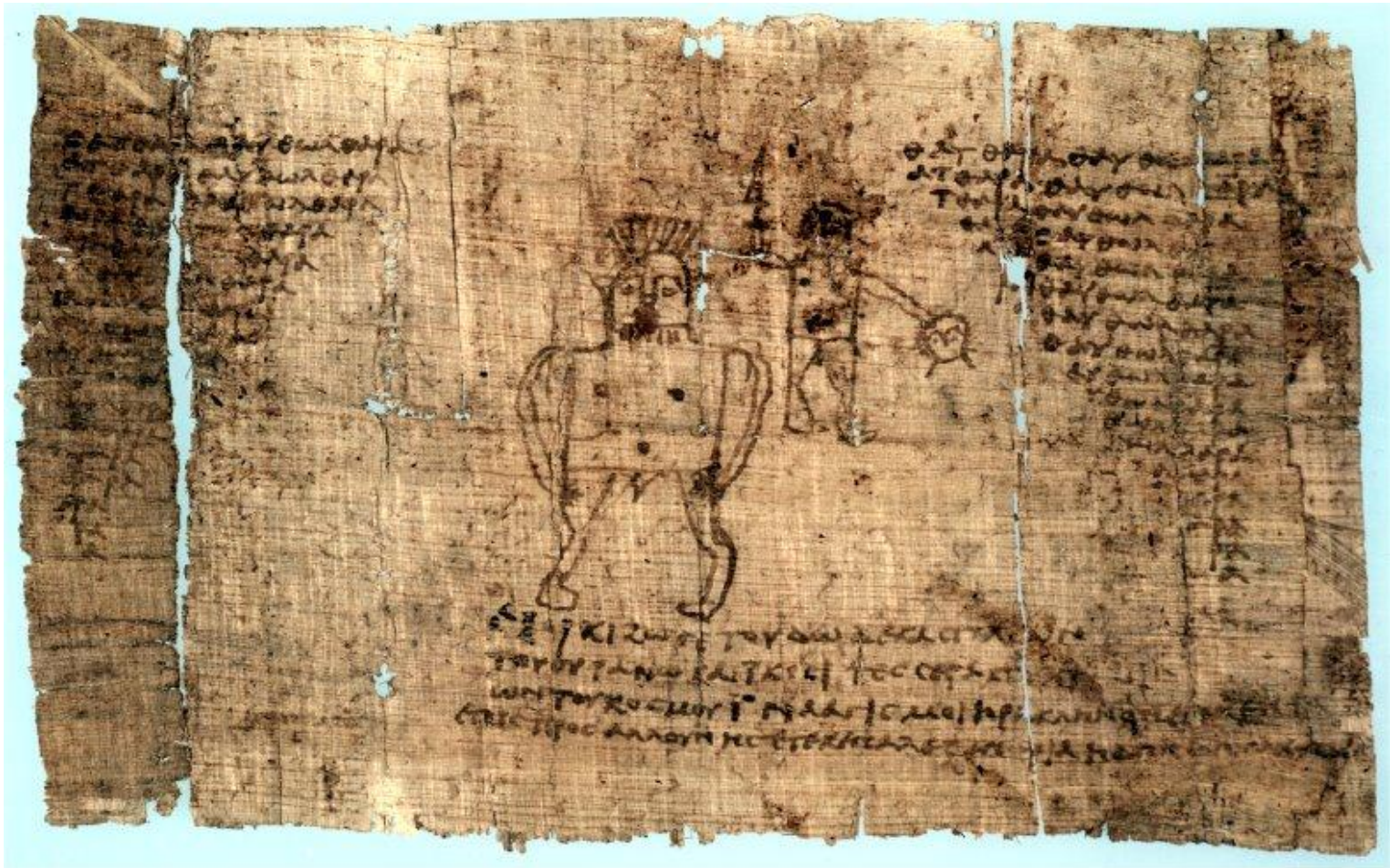
„Všechny bolesti lidské
lze zahojit pomocí léků,
toliko na bolest lásky
nemáme hojivou mast.“

antické magické rituály

- řecké magické papyry (*Papyri Graecae Magicae*)
- olověné proklínací destičky, tzv. *defixiones*
- Figurky, tzv. *kolossoi*
- magické gemy

Oslo Papyrus I 4, PGM XXXIX, 1-21

Oslo Papyrus I 4, *PGM XXXIX*, 1-21

„...zapřísahám Tě při dvanácti nebeských elementech a čtyřiadvaceti kosmických elementech, přived' Hérakla, kterého porodila Taepis, ke mně, Allous, kterou porodila Alexandria, hned, hned, rychle, rychle...“

Defixe z nekropole z
Říma, via B. Bompiani
(1./2. st. po Kr.)

PGM VII 397nn

...vezmi olovo z
vodovodní trubky na
studenou vodu,
udělej z něho
destičku a napiš na ni
bronzovým rydlem
(následující kouzelná
slova) a ulož ji do
hrobu k předčasně
zemřelému...

Proklínací tabulky z Bathu, Britannia

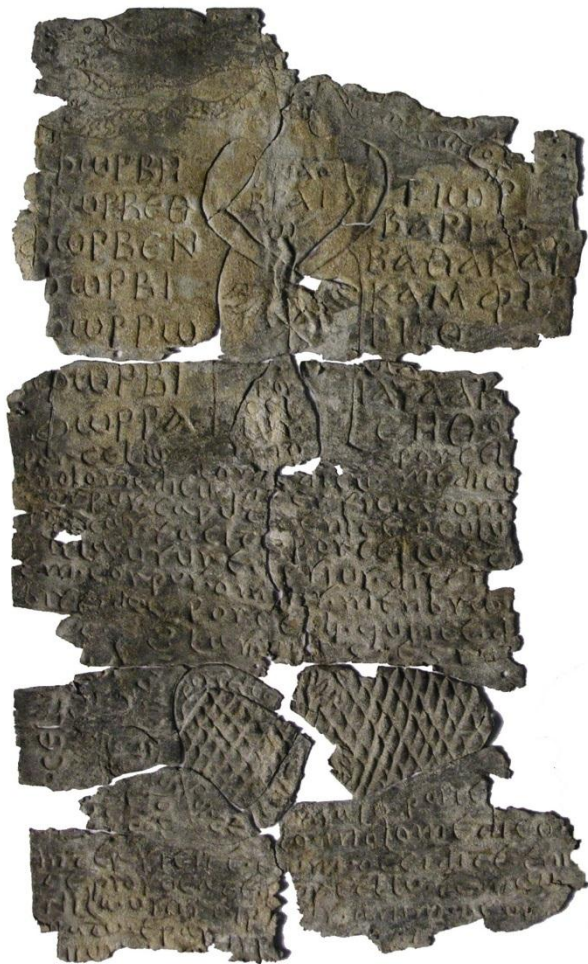
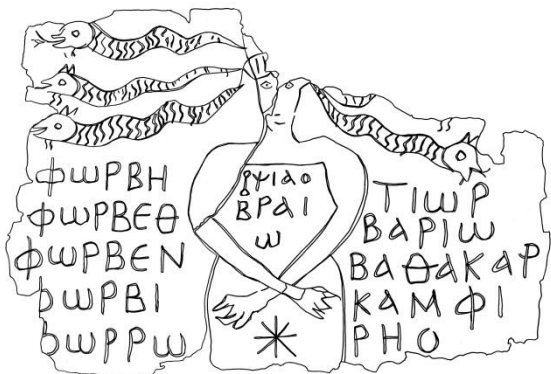

Defixio – definice

Latinské substantivum *defixio, onis, f.* znamená „začarování, zakletí, prokletí“ a je odvozeno od slovesa *defigo, ere,* „zarazit, vrazit, spoutat kouzly, začarovat.“

Jde převážně o malé olověné destičky s vyrytým nápisem, jež byly určeny **k nadpřirozenému negativnímu ovlivňování života osob a zvířat proti jejich vůli.**

Kletba z Bologně, dfx.1.1.2/3 (4./ 5. stol. po Kr.)

Kletba z Apula

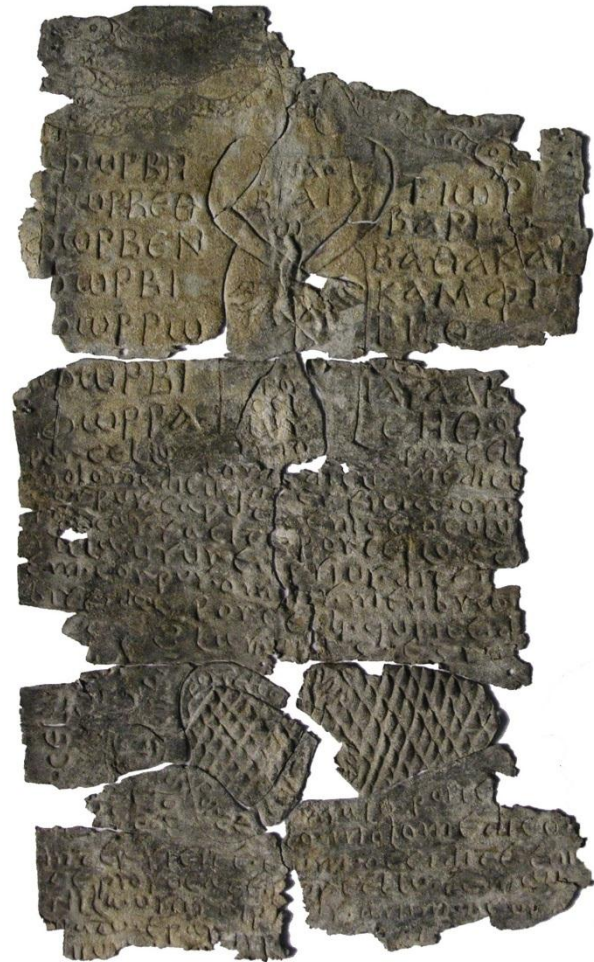
Bounegru - Németh 2013 (2./3. stol. po Kr.)

IN EN M A I A
N O M E N ((I X
N I S N O M E N I V U I
E I N O M E N V A [(E]
R) E S N O M E N
F V S C H A N T I S N O M E N
V A M A T I O N I
N O M E N F I R O M
I N N O M E N C I O
V V I S V I S P I
N O M E N F L U V I S
I U L I S N O M E N A V
V I O L T S N O M E N I V U I
I S N O M E N V A O
N O M E N
N O M E N V A L T
V O M E N T I N
O T N O M E N F N

I. nescifické kletby

Bologna (Itálie), dfx.1.1.2/3 (4./ 5. stol. po Kr.)

I. nespecifické kletby

Bologna (Itálie), dfx.1.1.2/3 (4./ 5. stol. po Kr.)

*...Porcellu(s) mulomedicu(s)
interficit(e) omn(e) corpus
caput dentes oculos
mort(uo)s facite Porcellu(m)
et (Mau)rillam uxorem
ipsius...*

„...Porcellus zvěrolékař,
zničte celé [jeho] tělo,
hlavu, zuby, oči, usmrťte
Porcella a Maurillu, jeho
ženu...“

I. nespecifické kletby

Mohuč (Germánie), DTM 13 (1./2. stol. po Kr.)

*Cassius Fortunatus e(t) bona illius et
Lutatia Restituta necetis e(os).*

„Cassius Fortunatus a jeho majetek a
Lutatia Restituta, zabijte je.“

II. *defixiones iudicariae* (soudní kletby)

Kartágo (Afrika), **dfx**11.1.1/4 (2. /3. stol. po Kr.)

αρασβεθ αραβησπιγοε ψιντιβορ

(Sex)tiliani et Gula(e) Pudentis et... Acuti et M(arci) f(ilii) ...Adligate lingu(a)s horum, quos suprascripsi, ne adversus nos respondere (possint).

„...spoutejte jazyky těch, jejichž (jména) jsem napsal nahoře, aby proti nám nemohli vypovídat.”

III. *defixiones agonisticae*

(kletby proti soupeřům při hrách v cirku)

Kartágo (Afrika), **dfx.11.1.1/22** (2./3. stol. po Kr.)

...Obliga Gallicu(m), quem peperit Prima, ut neque ursu(m) neque tauru(m) singulis plagis occida(t n)eque binis plagis occid(a)t neque ternis plagis oc(ci)dat tauru(m), ursu(m)...

„...Spoutej Gallika, kterého porodila Prima, ať nezabije medvěda ani býka ani jednou ranou, ať [ho] nezabije ani dvěma ranami ani třemi ranami, ať nezabije medvěda ani býka...“

IV. defixiones amatoriae

(milostná kouzla - přiváděcí kouzlo)

Hadrumetum (Afrika), **dfx.11.2.1/5** (nedatováno)

...cogite Bonosam, quam peperit Papte, amare me, Oppium, quem peperit Veneria, amore sacro sine intermissione; non possit dormire Bonosa neque esse...

„...donuťte Bonosu, kterou porodila Papte, milovat mě, Oppia, kterého porodila Veneria, svatou láskou bez přestání; ať Bonosa nemůže spát ani jíst...“

IV. defixiones amatoriae

(rivalita v lásce - separační kouzla)

Ptuj (Panonie), **dfx.8.4. /1** (pol. 2. stol. po Kr.)

Paulina aversa sit a viris omnibus et deficsa sit, ne quid possit mali facere...

„Ať se od Pauliny odvrátí/ať ji odmítnou všichni muži, ať je prokletá a nemůže škodit...“

V. prosby o spravedlnost

(defixiones in fures, prayers for justice)

Prosby adresované často lokálním božstvům, aby potrestali (převážně neznámou) osobu, která nějakým způsobem poškodila pisatele (krádeží, pomluvou, křivým obviněním nebo kletbou), často doplněné žádostí o nápravu škody, kterou autor utrpěl (např. donucením zloděje vrátit ukradenou věc nebo veřejným přiznáním viny), častěji však jen s žádostí o potrestání pachatele.

Prosa o spravedlnost

Bath (Británie), **dfx.3.2.10** (2. stol. po Kr.)

Docilianus Bruceri deae sanctissim(a)e Sulis devoveo eum, (q)ui caracellam meam involaverit, si vir si femina, si servus si liber, ut(i e)um dea Sulis maximo letum (a)digat nec ei somnum permittat nec natos nec nascentes, do(ne)c caracallam meam ad templum sui numinis per(t)ulerit.

„Docilianus, [syn] Brucera nejsvětější bohyni Sulis: proklínám toho, kdo mi ukradl můj plášť, ať žena nebo muž, otrok nebo svobodný, ať ho bohyně Sulis dožene k smrti, ať mu nedovolí spát ani [mít] děti teď nebo v budoucnu, dokud nepřinese můj plášť do chrámu jejího božstva.“

Prosa o spravedlnost

Caerleon (Británie), **dfx.3.6/1** (1. stol./pol. 2. stol. po Kr.)

*Dom(i)na Nemesis, do tibi palleum (=pallium)
et galliculas. Qui tulit, non redimat ni(si) vita,
sanguinei suo.*

„Paní Nemesis, dávám ti plášť a botky, kdo je ukradl, ať se nemůže vykoupit, jedině svým životem a krví.“

Bad Ischl 27. 9. 2009

Foto Ch. Goldstern

Léky na mor Amora?

Tibullus I 2, 35-66

*Haec mihi composuit
cantus, quis fallere
posses:*

*Ter cane ter dictis despue
carminibus. Ille nihil
poterit de nobis credere
cuiquam, Non sibi, si in
molli viderit ipse toro. Tu
tamen abstineas aliis:
nam cetera cernet.
Omnia, de me uno sentiet
ipse nihil.*

*Ta mi též složila kouzelný
zpěv, jímž klamati můžeš;
Třikrát to kouzlo vyslov,
třikrát si odplivni pak!
Nebude věřit tvůj choť, ať
cokoli o nás kdo říká,
Nebude věřit ni sobě, kdyby
nás na lůžku zřel. S jiným
neměj však nic: vše ostatní
uvidí totiž, Jenom co mne se
týká, nebude tušit nic.*

Z Mojžíšova Diadému: *PGM VII, 619-27*

Vezmi rostlinu Kynokephalidion (hledík?) a dej si ji pod jazyk, až půjdeš spát a ráno, až vstaneš, vyslov, aniž bys před tím s někým mluvil, tato jména... **a budeš pro všechny neviditelný.** Ale vyslovíš-li tuto formuli nad poháry na pití a ty pak podáš nějaké ženě, bude tě milovat – poněvadž tato formule má moc nade vším: *ARESKILLIOUS THOU DALESAI KRAMMASI CHAMMAR....*

Vergilius *Ecl.* VIII, 64nn

*Vodu přines a oltář oviň vlněnou stužkou.
Traviny plné šťáv a silné kadidlo zapal,
Aby čarovný obřad rozjitřil ochladlou mysl
Milého. Ted' už nechybí nic než kouzelná slova.
Přiveďte z města, má kouzla, přiveďte Dafnida
domů.*

PGM IV 296-357

Zázračné milostné kouzlo

Přived' a zmocni se NN (pisatel doplní jméno) ať miluje, toužebně si přeje a dychtí po NN (pisatel má doplnit své jméno a co si přeje), poněvadž tě zapřísahám Démone Smrti [kouzelná slova], abys mi přivedl NN, a ona se se mnou spojila: hlavu s hlavou spoj, rty se rty svaž, spoj tělo s tělem, stehno přitáhni ke stehnu, spoj černé s černým, ať se miluje se mnou NN na věky.

Vergilius *Ecl.* VIII, 73nn a 80-81

Nejprve *trojí stužku* ve třech rozličných
barvách

Ovinu kolem tebe, třikrát pak s tvojí *soškou*

Obejdu oltář. Bůh se raduje z lichého čísla.

Přiveďte z města, má kouzla, přiveďte Dafnida
domů.

Jako tady ta *hlína tvrdne a vosk* zase měkne
ohněm jedním a týmž, tak proměň se Dafnis
mou láskou.

Magická figurka z
Egypta,
PGM IV 298nn

„Vezmi **vosk (nebo hlínu)** z hrnčířského kruhu a vytvaruj **dvě figurky**, jednu mužskou a jednu ženskou. Muže udělej jako ozbrojeného Area s mečem v levé ruce, který tasí na její pravou klíční kost, **ona ale ať má ruce svázané za zády a klečí na kolenou....** „Vezmi 13 bronzových jehel, zabodni jednu do mozku [figurky] a přitom řekni: ‚já ti NN probodávám mozek‘, a dvě do uší a dvě do očí jednu do úst ...

Magická figurka

PGM IV 298nn, 355nn

a dvě do břicha a jednu do rukou a dvě do pohlaví a dvě do chodidel a vždycky přitom řekni: „probodávám tyto části těla NN, aby nemyslela na nikoho jiného než jen na mě NN.“

„Ať NN nemůže pít ani jíst ani milovat, ať není silná ani zdravá a nemůže spát NN, jedině u mne...“

Dvě olověné figurky z etruské hrobky v Sovaně s rukama spoutanýma za zády.

Olověné figurky v rakvích z Kerameiku v Aténách (400 př. Kr.).

Vergilius *Ecl.* VIII, 91nn

*Tenhle svlečený šat zde jednou ten proradník
nechal,*

*Za sebe zástavu drahou. Ten pod samý práh
ted' já tobě,*

Země, svěřuji. Je to záruka na jeho návrat.

*Přiveďte z města, má kouzla, přiveďte Dafnida
domů.*

PGM IV 298nn

Přiřevni jí na hlavu nebo na krk *materia magica* [něco, co patří oběti - vlasy, nehty, šaty]... A vezmi olověnou tabulku a napiš na ni stejné zaklínadlo a vyslov ho a přivaž tabulku k figurkám nití 365 uzly a říkej přitom [zaklínadlo]: „Abrasaxi, drž ji“ a ulož tabulku při západu slunce na sarkofág předčasně, nebo násilnou smrtí zemřelého a k tomu přidej květiny podle ročního období.

Vergilius *Ecl.* VIII, 105nn

*„Pohled' na oltář. Popel sám od sebe
plamenem vyšleh. Třasavým, když jsem ho
odnést chtěla. Kéž je to k dobru!“*

*Něco to znamená jistě. Hle Hylax na prahu
štěká.*

*Mám tomu věřit? Či je to přelud, jež vytváří
lásku?*

*Ustaňte kouzla, už vrací se, ustaňte – Dafnis
se vrací.*

Tabulka s milostným kouzlem dfx.11.1.1/16

Καταξιν qui es Aegypto magnus daemon... et aufer illae somnum usquedum veniat ad me... et animo meo satisfaciat. Τραβαξιν omnipotens daemon adduc... amantem aestuantem amoris et desiderii mei causa. Νοχθιριφ, qui cogens daemon coge illam... mecum coitus facere. Βιβιριξι, qui es fortissimus daemon, urgue, coge illam... venire ad me amantem aestuantem amoris et desiderii mei causa.

Tabulka s milostným kouzlem (tzv. přiváděcí kouzlo) Kartágo (Afrika), **dfx.11.1.1/16** (2./3. stol. po Kr.)

Kataxine, velký egyptský démone,... dej, ať nemůže spát, tak dlouho, dokud ke mně nepřijde... a nepotěší mě. Trabaxiane všemocný démone přived' [mi ji]... milující, roztouženou a planoucí láskou ke mně. Nochthirife, démone nátlaku, přinut' ji, aby se se mnou milovala. Bibirixi, nejsilnější démone, donut' ji a dožeň k tomu, aby ke mně přišla... milující, roztoužená a planoucí láskou ke mně. Rikourithe, velehbitý démone egyptský, donut' ji..., aby mě milovala a spojila se se mnou, jak si přeji.

Tabulka s milostným kouzlem (tzv. přiváděcí kouzlo) Hadrumetum (Afrika), 2. stol. po Kr.

...ať od té chvíle, co vložím tabulku [do hrobu],
Sextilius, syn Dionýsie, **nemůže spát, ať plane a šílí,**
ať nemůže spát, sedět ani mluvit, ale ať myslí jen na
mě, Septimii, dceru Amoeny; ať plane a šílí láskou a
touhou po mně, duše i srdce Sextilia, syna Dionýsie,
ať plane láskou a touhou po mně Septimii, dceři
Amoeny. A ty Abar, Barbarie, Eloie, Sabaoth,
Pachnouphy, Pythipemi, zaříd', ať Sextilius, syn
Dionýsie nemůže spát, ale ať plane láskou a touhou
po mně, jeho duch i srdce ať plane...

Tabulka s milostným kouzlem (tzv. přiváděcí kouzlo) Hadrumetum, 3. stol. po Kr.

...ať udělá všechno, co si přeji, Vettia, kterou porodila Optata, s vaší pomocí, ať kvůli lásce ke mně nemůže spát ani není schopna přijímat žádný pokrm ani jídlo. Poutám smysly, rozum, chápání a vůli Vettie, kterou porodila Optata, ať miluje mě, Felixe, od tohoto dne, od této chvíle; ať zapomene na matku a otce i své blízké a všechny přátele a [na jiné] muže, kvůli lásce ke mně... Felixovi, kterého porodila Fructa; ať myslí Vettia, kterou porodila Optata, jen na mě, spící či bdící ať plane... [láskou]...“).

Ještěrka - ochranná gema

tyrkys, 1. – 3. stol. po Kr. (© Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze)

Arés drží spoutanou Afrodítu (serpentin, Skoluda M119)

Nápis *dikaios* „právem“, vlevo Psýché připoutána ke sloupu, vpravo Erós (jaspis, Skoluda M026)

Děkuji vám za pozornost

